

Tatijana Đukanović, zamenik direktora Kompenzacionog fonda Republike Srbije

TRŽIŠNA SIGURNOST RATARA

Razvrstavanje zrnastih kultura prema kvalitetnim grupama donosi državi Srbiji prihod od najmanje deset evra po toni pšenice – U 15 registrovanih javnih skladišta nalazi se oko 100.000 tona robe – Kompenzacioni fond, pravno lice osnovano Zakonom o javnim skladištima, garantuje isplatu štete po osnovu robnih zapisa.

Kako je i iz kojih razloga nastao Kompenzacioni fond?

Skupština Republike Srbije je Zakon o javnim skladištima usvojila polovinom 2009. godine kada je nastao i Kompenzacioni fond sa ulogom da garantuje kvalitet i kvantitet uskladištene robe naznačene na robnom zapisu. Podsećanja radi, usledio je period izrade velikog broja podzakonskih akata i 2010. godine počeo je postupak licenciranja javnih skladišta. Godina je završena prijemom četiri - pet skladišta skromnog kapaciteta. Do sada Kompenzacioni fond i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede su odobrili licence za 15 skladišta ukupnog kapaciteta oko 100.000 tona i još 10 skladišta je u postupku licenciranja.

Kakva je uloga Kompenzacionog fonda u agraru Srbije?

Fond je osnovan sa osnovnom delatnošću da garantuje isplatu štete na uskladištenim poljoprivrednim proizvodima po izdatom robnom zapisu, za koju je odgovorno javno skladište. Inače, javna skladišta na osnovu ugovora o uskladištenju poljoprivrednih

proizvoda izdaju deponentu robni zapis – hartiju od vrednosti kojom se dokazuje vlasništvo nad naznačenom količinom i kvalitetom uskladištenog poljoprivrednog proizvoda i određuje obavezu javnog skladišta da čuva i na

zahtev imaoca robnog zapisa izvrši predaju deponovane robe.

Ko je vlasnik robe u javnim skladištima?

Delatnost javnog skladišta je skladištenje poljoprivrednih proizvoda i bezbedno čuvanje u skladu sa zakonom. Sigurnost za sve korisnike sistema obezbeđeno je tako što svako skladište pre dobijanja dozvole za rad i upisa u registar javnih skladišta prolazi kroz postupak licenciranja. To podrazumeva proveru tehničko-tehnoloških i ekonomsko-finansijskih uslova. Poljoprivredni proizvođači dobijaju mogućnost da lageruju u skladištima koja garantuju bezbednost, kvalitet i kvantitet uskladištene robe i odlože momenat prodaje do trenutka kada postižu pun ekonomski efekat proizvodnje odnosno do momenta kada ostvaruju dobit. Osim poljoprivrednih proizvođača ili samih skladištara u 11 silosa lageruje se i roba Direkcije za robne rezerve i važno je napomenuti da u nedavnoj inspekcijskoj kontroli u javnim skladištima nije falio ni kilogram pšenice ili kukuruza.

Kako su korišćeni kapaciteti?

U proslog godini kapaciteti javnih skladišta bili su popunjeni preko 70%. Od toga 80% robe, odnosno robnih zapisa, je založeno za kratkoročno finansiranje kod poslovnih banaka. Krediti koji se odobravaju po osnovu robnog zapisa, kao jedinog sredstva obezbeđenja, osim

što nude kvalitetan kolateral, povoljniji su i zbog kategorizacije robnog zapisa od strane NBS kao adekvatnog sredstva obezbeđenja i kreditnih linija koje poslovnim bankama odobrava EBRD.

Koje su prednosti javnih skladišta?

Uspešnost svakog sistema, pa i ovog, meri se interesima koje ostvaruju svi korisnici sistema. Za poljoprivredne proizvođače, to je siguran lager uz subvenciju troškova lagera u iznosu od 40%. Korišćenje robnog zapisa za povoljne kredite za novi setveni ciklus je daleko povoljnije nego zaduživanje u paritetima, a za skladištare za obrtna sredstva i povećanje likvidnosti. Bankama ovaj sistem nudi kvalitetan kolateral koji, za razliku od hipoteke ili ručne zaloge, ima stabilnu cenu.

Koje obaveze ima Fond pri eventualnim štetama?

Ako se upravo to i dogodi na uskladištenim poljoprivrednim proizvodima za koje je izdat robni zapis, javno skladište je dužno da isplati štetu ukoliko je za istu odgovorno. U slučaju da javno skladište to ne učini, štetu će isplatiti Kompenzacioni fond iz svojih sredstava (pri čemu Kompenzacioni fond ima pravo regresnog zahteva prema javnom skladištu do punog iznosa isplaćene štete sa svim sporednim potraživanjima).

Koliko je Fond isplatio štete na račun garancija umesto javnih skladišta?

Fond nije do sada isplatio ni dinara štete. U Pravilniku o kvalitetu poljoprivrednih proizvoda koji se skladište jasno je definisano da se u javno skladište ne mogu primati zrnaste kulture kod kojih su pri prijemu utvrđeni nedostaci koji mogu ugroziti očuvanje kvaliteta i higijenske ispravnosti.

Šta je zapravo robni zapis?

To je hartija od vrednosti koju izdaje javno skladište po osnovu uskladištenih poljoprivrednih proizvoda. Robnim zapisom se dokazuje vlasništvo imaoca robnog zapisa, sa naznačenom količinom i kvalitetom uskladištenog poljoprivrednog proizvoda; vrši prenos vlasničkih prava po robnom zapisu na drugo lice i uspostavlja založno pravo na njoj. Robni zapis štampa Zavod za izradu novčanica, zaštićen je hologramom i zadužuju ga skladištari po serijskim brojevima u posebnoj proceduri.

Koliko je u Srbiji, na osnovu izdatih i založenih robnih zapisa odobreno kredita?

Očekujemo da ukupni plasmani u ovoj godini budu oko 400 miliona dinara. Prema našim procenama, do sada je odobreno oko 1.500.000.000,00 dinara kredita. Povoljne uslove kreditiranja pojedine banke ostvaruju u saradnji sa

Evropskom bankom za obnovu i razvoj koja snažno podržava razvoj sistema javnih skladišta i kreditiranja isključivo po osnovu robnih zapisa. Više banaka je već potpisalo ugovor sa EBRD.

Koju proizvodnju „prati“ Fond?

Prema Pravilniku o vrstama poljoprivrednih proizvoda koji se mogu skladištiti u javnim skladištima to su pšenica, kukuruz, ječam, soja, suncokret i uljana repica. Postoji pravni okvir za čuvanje smrznutog voća, maline, kupine i višnje. Takođe u saradnji sa FAO izrađena je studija izvodljivosti koja pokazuje da luk, krompir, šargarepa takođe mogu biti skladišteni u javnim skladištima.

U kojoj meri su paori iskazali poverenje prema Fondu?

Naši poljoprivrednici još uvek ne mogu da prihvate ovaj način upravljanja svojom robom. Umesto povoljnijih kredita zalogom robnih zapisa oni uzimaju nepovoljne bankarske kredite, ili što je još nepovoljnije - odlučuju se za paritetnu razmenu. Mi smo još uvek u ranoj fazi uspostavljanja sistema javnih skladišta i na osnovu iskustva ostalih država treba da prođe pet do šest godina da bi se postigli puni efekti primene Zakona.

Šta će biti preduzeto?

Kompenzacioni fond će se organizovanjem seminara, radionica i predavanja, direktno na terenu i nadalje obraćati poljoprivrednim proizvođačima i drugim korisnicima sistema, predstavljajući potencijala javnih skladišta, i uloge Kompenzacionog fonda u ovom sistemu. Tokom ove zime organizovaćemo edukativni karavan u dvadesetak opština upravo sa željom da poljoprivredno gazdinstvo postane uspešnije u svom poslovanju, a to je put ka zdravijoj poljoprivrednoj proizvodnji koja je temelj zdrave nacionalne ekonomije.

M.A.

